

molitvenik in stereotipno postavo komposteljskega romarja, še ne pričarajo slutnje davnine, kljub temu, da je vpletel v povest tudi zgodovinsko osebnost Antona Janša. Veliko bolje označujejo to časovno odmaknjenost medvedi, ki iz goščav zalezujejo črede, in jate volkov, ki ponoči vdirajo v hleve in napadajo popotnike na samotnih cestah. Da se je pisatelj bolje vživel v to časovno ozračje, bi lahko dobili zanimivo delo v slogu Tavčarjevih in Pregljevih zgodovinskih povesti, v tej obliki pa tvori samo neorganski okvir, s katerim povest ni prav za prav nič pridobila. Prav tako je poskušal ponekod brez vsake vidne potrebe arhaizirati jezik, dočim so nekatere narečne oblike taki domačijski povesti res samo v korist. — Nasprotno pa je Trop brez zvoncev na posameznih mestih, zlasti v nekaterih lovskih prizorih, vsekakor umetniško polnejši, vendar pa pogrešam močne osebne drame v središču, ki bi z notranjo psihološko nujnostjo oblikovala celotno dogajanje v izrazit umetniško organski lik. Ta, samo na sebi sicer idealna in etično lepa Petrova ljubezen do Jerce in Špelce, ki naj bi dajala delu enotno povezanost, se vleče skoz štiri leta. Lahko bi se zaključila v nekaj mesecih. Prav tako pa bi se mogla ob koncu povesti znova pričeti. Umetniška zaokroženost dela bi pri tem prav nič ne trpela. Vrednost te povesti je torej v posameznih zares močnih slikah, ki so zaradi svoje realistične plastike mnogo bolj življenjske kot pri Ovčarju Marku, kot celota pa se zaradi preohlapne zasnove ne more meriti z njim. Prav ta povest pa je tudi razkrila vso J. umetniško moč in nemoč. Ustala je sodbo, da je pač dober prikazovalec prirodnih lepot, kot oblikovalec človeških usod pa znatno šibkejši.

Bodočo novo izdajo obeh del, ki bo mogoče kdaj izšla, pa bi si želel tiskano na boljšem papirju in opremljeno le z dobrimi fotografskimi posnetki naših planin, ki vsekakor skladneje sodijo v okvir teh povesti kakor pa mrtve Sajovčeve ilustracije, ki samo ubijajo lepo iluzijo, katero si človek ustvari pri branju. Avgust Žavbi.

Stritar, Izbor mladinskih spisov. Priredil Fr. Koblar. Cvetje iz domačih in tujih logov, zv. 16.

Široko popularizirani Stritarjevi mladinski spisi v Pod lipo, Jagodah, Zimskih večerih in Lešnikih (Moh. družba 1895—1906) so nam danes klasični primeri našega predcicibanskega mladinskega slovstva. Stritar se je kot Levstik izmučen iz borb umaknil v idiliko mlade duše. Jezikovna in formalna dovršenost, združena z bogato notranjo vsebino, ki je sicer v duhu časa izrazito pedagoška, to so lastnosti, ki opravičujejo Stritarju tudi v tej slovstveni vrsti klasičnost. Ta teza, ki jo prireditelj postavlja na koncu 20 strani obsegajočega Uvoda, je podprta z natančno analizo snovi, idejne vsebine in oblikovne strani Stritarjevih mladinskih spisov. Dvodelni Uvod ima na prvem mestu dovolj obširno Stritarjevo biografsko skico, ki bo prireditelju ogrodje pri nadaljnjem izboru. V načrtu so namreč še trije zvezki, s katerimi bo prikazan ves Stritar-leposlovec. — Izbor prinaša najboljše Stritarjeve pesmi (večinoma iz Pod lipe), Basni, Drobnice in Uganke iz Zimskih večerov. Od proze delno Griškega gospoda, v celoti pa Janka Božeta (Jagode). Iz množice mladinskih dramatskih podob je izbrana le ena (Dela dobil), kar je dovolj za vzorec Stritarjeve neživljenjske dramatike. Iz Lešnikov so vzeti lepi Spomini z resnično klasično sliko: Kako sva z Levstikom krompir pekla. — Izbor spremljajo poleg omenjenega Uvoda še bogate kulturno-zgodovinsko zanimive Opombe in ob koncu še Vprašanja. — Knjižica je nujno dopolnilo srednješolskih čitank in liter. zgodov. priročnika. Lavrin R.

Slovenska slovstvena čitanka za višje razrede srednjih in sorodnih šol. Ljubljana 1942-XX. Pokrajinska šolska založba. Str. 392.

Ob tej knjigi, ki naj služi pouku slovenščine, se je s strokovnega vidika težko na dolgo ustavljati, saj je nastala iz mnogoletnih izkušenj naših najboljših slavistov na srednji šoli. Dočim je bila prej tvarina razdeljena na štiri čitanke, je zdaj združena v eno samo knjigo in nudi torej najlepši pregled slovenskega pismenstva. Pričenja se z brezimnim narodnim pesništvom ter preide preko rokopisnih spomenikov na književno besedo Trubarja in vseh nadaljnjih rodov do najnovejših slovenskih prozaistov. Imena, ki v literarni zgodovini zvenijo

suho in dolgočasno, so dobila v čitanki svojo barvo in svoj zvok. Nekaj vrzeli pač lahko ugotovimo, a to danes ne bo nikogar motilo, zakaj knjiga je v celoti res pravi cvetober naših jezikovnih ustvaritev. Kdor si bo hotel ustvariti pregled razvoja naše lepe besede ali osvežiti spomin nanj, bo to z zadovoljstvom lahko storil ob branju te čitanke.

V strokovnem pogledu velja torej knjigi samo pohvala. Zbuja pa se ob čitanki nekaj misli in opomb, ki ni moči mimo njih.

Profesor slovenščine bo moral pač to obilico pesmi, samostojnih sestavkov in odlomkov uvrstiti v dobo in v razmere, v katerih je pisec živel. Tu bo pogrešal zanesljive in stvarne literarne zgodovine. Kratke Grafenauerjeve že davno več ni v prometu. Slodnjakova, žal, tudi ni brez pomanjkljivosti in bi bila potrebna natančne predelave. To bi vsekakor zaslužila. Vprašanje dobre, pregledne in stvarne zgodovine slovenske književnosti je še vedno boleče odprto.

Da je izšel v celoti Slovenski biografski leksikon, bi si profesor-slavist ne delal posebnih skrbi, saj bi našel v njem vsega potrebnega za pouk svojega predmeta. Žal, bo moral zato listati po raznih zbornikih, revijah in uvodih zbranih spisov ter si sam ustvarjati sodbe in poglede. To pa bo dalo obilo dela in naporov.

Pred leti je začela izhajati zbirka »Cvetje«, namenjena predvsem šolski mladini za domače berivo. Kar je izšlo, bo dobro služilo: nudilo bo prizadevnemu dijaku več ko še tako dobra slovstvena čitanka. A izšel je komaj majhen del obsežnega načrta in še ta je v veliki večini razprodan.

Slovenska slovstvena čitanka — razširjena še za kakih petdeset strani bi bila resnična antologija slovenske pisane besede — izpričuje rast in razvoj in čiščenje našega jezika. V času, ko nas zagrinjajo prevodi iz vseh tujih slovstev, ti je pravi oddih, ako prebereš stran ali dve iz te knjige. Teda se šele zaveš lepote plemenitenega ljudskega jezika. Ta plemeniten jezik je dediščina naših največjih poznavalcev slovenščine ter čustveno in izrazno najbogatejših umetnikov. Ko torej kot človek peresa bogatiš izrazje, dobro glej, da ne boš uvajal besed, ki ne bi slovensko zvenele! Gola zvestoba ljudski govornici ni vedno najboljša vodilo. Izkazimo se vredni trudov in prizadevanj tistih, katerim se moramo zahvaliti za čistost in blagoglasje in lepoto svojega jezika!

V. Beličič.

Aleksander Puškin: Bahčisarajski vodomet. Pesniška povest. Uvod napisal in pesmi v njem prevedel Tine Debeljak. Pesnitev po Ivanu Hribarju prepesnil Tine Debeljak. Z izvirnimi linorezi opremila Bara Remec. Str. 62. Ljubljana 1942.

Bahčisarajski vodomet je gotovo najbolj romantična pesnitev mladega Puškina iz dobe (izšla 1824), ko je bilo pod vplivom Byrona in nemških romantikov kar v modi, da so poetje pesnili na starih podrtinah in nizali v svojih pesnitvah davne ljudske zgodbe o tajinstvenih dogodivščinah in odpeljanih lepoticah. Marsikaj od tega nam je tuje, zbledelo, drugo pa spet še zmerom živo in blizu, po tajnosti človeške usode, ki jo je pesnik izrazil. Taka je tudi Puškinova pesnitev. Kajti Bahčisarajski vodomet ni le največji Puškinov obulos romantični tendenci tistega časa. Je več: odraz pesnikove duše, doživetja starega Krima — Tavride, kjer je sanjala lepa Iphigenija o daljni domovini; spomin Puškinove mlade ljubezni. Bleščeč dragulj pesnikove mlade duše, vokvirjen v čar zgodbe o Bahčisarajskem vodometu; tiha žalost pesnikovega srca. Ali ni prav zaradi mladostne sanjavosti in otožne želje, ki je skrita v tej pesnitvi, rajni Ivan Hribar začutil potrebe, da jo je prevedel v svojem 87. letu, torej že skoraj na koncu svoje poti, in jo poslal uredniku Doma in sveta, Tinetu Debeljaku, v objavo. Ker pa je bil prevod jezikovno precej zastarel in še posebno, ker Hribar ni bil pesnik, da bi adekvatno izrazil in podal lepoto Puškinovih stihov, se je predelavanja tega prevoda Bahčisarajskega vodometu lotil Debeljak. Ta prevod je izšel v Domu in svetu po Hribarjevi smrti.

Za lanske božič pa ga je urednik Debeljak izdal v knjižni obliki. Napisal obširen uvod (prav za prav več krajših literarno-zgodovinskih študij: Pesniški Krim, Puškin v Bahčisaraju, Bahčisarajska skrivnost sedaj, O slovenskem prevodu) in pridružil Puškinu še drugega opevalca Krima, Poljaka Mickiewicza